Dochodzenie odszkodowania od sprawcy czynu

Francja

W jaki sposób mogę dochodzić odszkodowania lub naprawienia szkody w inny sposób od sprawcy czynu w postępowaniu karnym i do kogo należy skierować pozew?

W przypadku szkody wyrządzonej w sposób zawiniony ofiara może wytoczyć przed sąd powództwo o zasądzenie odszkodowania od sprawcy szkody. W takim przypadku ofiara otrzyma odszkodowanie. Powództwo można wytoczyć w toku postępowania cywilnego lub karnego.

Postępowanie cywilne

Ofiara może wytoczyć powództwo przed sąd cywilny niezależnie od tego, czy sprawca szkody popełnił przestępstwo.

Właściwość sądu zależy od charakteru i wartości przedmiotu sporu:

– w przypadku wartości przedmiotu sporu nieprzekraczającej kwoty 10 000 euro właściwy będzie sąd instancji (*tribunal d'instance*, TI);

– w przypadku wartości przedmiotu sporu przekraczającej kwotę 10 000 euro właściwy będzie sąd wielkiej instancji (*tribunal de grande instance*, TGI) (Wyszukiwarka sądów).

Postępowanie karne

Ofiara może ubiegać się o odszkodowanie w toku postępowania karnego, jeżeli sprawca szkody popełnił przestępstwo. Jest to instytucja powództwa adhezyjnego, które ofiara wytacza przed organy ścigania, prokuratora Republiki, sędziego śledczego lub sąd.

Możliwość wytoczenia takiego powództwa istnieje wyłącznie w przypadku, gdy ofiara osobiście poniosła szkodę wyrządzoną bezpośrednio przedmiotowym przestępstwem.

Małoletni nie może samodzielnie wytoczyć powództwa adhezyjnego – jego rodzice muszą to zrobić w jego imieniu.

Po zasądzeniu kwoty przez sąd cywilny lub karny ofierze przysługuje wierzytelność wobec skazanego, który staje się jej dłużnikiem. Wierzytelność jest uprawnieniem, z którego ofiara może skorzystać.

W razie trudności w wyegzekwowaniu wierzytelności ofiara może skierować sprawę do:

– sądu, który może wydać nakaz zapłaty;

– komornika, który może dokonać zajęcia majątku.

Biuro ds. pomocy ofiarom przestępstw w windykacji zasądzonych kwot (Service d'Aide au Recouvrement des Victimes d'Infractions, SARVI) przy funduszu gwarancji również może pomóc ofierze w wyegzekwowaniu odszkodowania zasądzonego przez sąd wyłącznie w toku postępowania karnego.

Biuro pomaga ofiarom, które poniosły lekki uszczerbek na zdrowiu lub określone szkody majątkowe i które nie mogą uzyskać kompensaty od CIVI.

Na jakim etapie postępowania karnego powinienem wnieść pozew?

Ofiara może zgłosić roszczenie w toku dochodzenia (*enquête*) prowadzonego przez prokuratora Republiki (lub dochodzenia wstępnego (*enquête préliminaire*)), a następnie w toku śledztwa (*instruction*) prowadzonego przez sędziego śledczego.

Roszczenie można zgłosić przed rozprawą na piśmie (pismo musi wpłynąć na 24 godziny przed rozprawą).

Roszczenie można również zgłosić bezpośrednio na rozprawie w toku postępowania sądowego. Roszczenie zgłasza się ustnie do protokołu lub na piśmie. Należy je zgłosić, zanim prokurator zabierze głos, aby przedstawić swoje stanowisko, i ewentualnie wniesie o wydanie wyroku skazującego.

O co mogę wnosić w pozwie i w jaki sposób mam przedstawić swoje żądania (wskazać łączną kwotę lub określić poszczególne szkody, utracone zyski i korzyści)?

W pozwie ofiara musi wnieść o odszkodowanie z tytułu wszystkich poniesionych szkód. Odszkodowanie/zadośćuczynienie można otrzymać z tytułu trzech rodzajów szkody:

uszczerbku na zdrowiu w postaci rozstroju zdrowia bądź naruszenia integralności cielesnej lub psychicznej osoby;

krzywdy w postaci naruszenia równowagi emocjonalnej, godności lub spowodowania utraty reputacji;

szkody majątkowej wyrządzonej przestępstwem przeciwko mieniu oraz interesom finansowym osoby.

Szkoda poniesiona przez ofiarę musi wynikać z konkretnego zdarzenia (wypadku, błędu w dostawie itp.).

Osoba, od której ofiara domaga się naprawienia szkody, musi być sprawcą szkody, a sama szkoda musi być rzeczywista (wskutek czynu zawinionego ofiara poniosła niepodważalną szkodę), bezpośrednia (ofiara poniosła szkodę osobiście) i pewna.

Szkodę należy dokładnie określić i przedstawić dowody potwierdzające jej poniesienie (faktury, zdjęcia z wypadku itp.). W pozwie należy określić kwotę dochodzonego odszkodowania, przy czym nie istnieje ani dolny, ani górny limit. Sąd nie może nakazać pozwanemu zapłaty kwoty wyższej niż kwota wskazana w pozwie.

Pozew należy wnieść na piśmie, bez konieczności spełnienia szczególnych wymogów formalnych, lub zgłosić powództwo ustnie do protokołu w toku postępowania sądowego.

Czy istnieje specjalny formularz pozwu dla takich roszczeń?

Nie.

Jakie dowody powinienem przedstawić na potwierdzenie mojego roszczenia?

Ofiara musi przedstawić wszelkie informacje potwierdzające poniesioną przez nią szkodę (zdjęcia, faktury, zeznania itp.) oraz fakt, że odpowiedzialność za tę szkodę ponosi osoba, od której ofiara domaga się odszkodowania.

Czy muszę uiścić opłaty sądowe lub inne należności z tytułu wniesienia pozwu?

Co do zasady nie wymaga się szczególnych opłat.

Niemniej w przypadku gdy prokurator Republiki nie wszczął dochodzenia, a ofiara utrzymuje, że doszło do popełnienia przestępstwa, i ubiega się o naprawienie szkody, pod pewnymi warunkami może skierować sprawę bezpośrednio do sędziego śledczego, wnosząc o wszczęcie postępowania adhezyjnego. W ten sposób wszczyna się postępowanie karne oraz postępowanie adhezyjne, umożliwiające uzyskanie odszkodowania od sprawcy czynu.

Sędzia śledczy może wówczas nakazać powodowi cywilnemu zapłatę określonej kwoty, której wysokość ustala się w zależności od dochodów powoda. Taką kwotę nazywa się zaliczką. Należy ją uiścić w terminie określonym przez sąd pod rygorem odrzucenia pozwu.

Podobnie w przypadku gdy prokurator Republiki nie skierował sprawy do sądu, ofiara może bezpośrednio wezwać sprawcę do stawienia się przed sądem poprawczym (*citation directe*), wnosząc o wszczęcie postępowania karnego i adhezyjnego przeciwko podejrzanemu. Sąd może wówczas ustalić kwotę zaliczki.

Czy mogę uzyskać pomoc prawną przed postępowaniem lub w jego toku? Czy mogę ją otrzymać, jeżeli nie mieszkam w państwie, w którym prowadzone jest postępowanie?

Istnieje możliwość przyznania pomocy prawnej, która polega na tym, że w przypadku osób o niskich dochodach państwo pokrywa w całości lub w części koszty honorariów adwokatów i opłaty sądowe należne w toku postępowania. W przypadku najcięższych przestępstw zwolnienie od kosztów przyznaje się niezależnie od dochodów (zob. katalog przewidziany w art. 9-2 ustawy nr 91-647 z dnia 10 lipca 1991 r. o pomocy prawnej).

Ofiara może z niego skorzystać, jeżeli jest obywatelem Francji lub Unii Europejskiej – nawet wówczas, gdy nie zamieszkuje na terytorium Francji – oraz jeżeli jest obywatelem innego państwa, który posiada legalne miejsce zwykłego pobytu we Francji.

Niektóre podmioty ułatwiające dostęp do wymiaru sprawiedliwości, takie jak ośrodki pomocy prawnej (*Maisons de la justice et du droit*, MJD) lub punkty zapewniające dostęp do wymiaru sprawiedliwości (*Points d'accès au droit*, PAD), udzielają nieodpłatnych porad w dziedzinie prawa, a dodatkowo niezależnie od narodowości ofiary udzielają pomocy we wszelkich formalnościach mających na celu skorzystanie przez ofiarę z przysługującego jej prawa oraz udzielają jej wsparcia w toku postępowań pozasądowych.

To samo dotyczy stowarzyszeń pomocy ofiarom, które udzielają nieodpłatnego wsparcia, głównie natury prawnej.

W jakiej sytuacji sąd karny oddali lub odrzuci mój pozew przeciwko sprawcy czynu?

Sąd może stwierdzić niedopuszczalność powództwa adhezyjnego, jeżeli pozew nie spełnia określonych warunków, w szczególności jeżeli sąd uzna, że powód nie poniósł szkody w wyniku przestępstwa będącego przedmiotem postępowania. Sąd może jednocześnie orzekać wyłącznie w sprawie karnej (wina, kara pozbawienia wolności lub grzywny) oraz cywilnej (odszkodowanie). Sąd może również orzec w sprawie cywilnej w późniejszym terminie, jeżeli stwierdzi, że nie dysponuje wszystkimi elementami niezbędnymi do rozstrzygnięcia sprawy.

Czy mogę zaskarżyć to orzeczenie lub dochodzić innych sposobów naprawienia szkody?

Jeżeli ofiara nie zgadza się z rozstrzygnięciem sądu, może wnieść o ponowne rozpatrzenie sprawy przez sąd apelacyjny wyższej instancji.

Jeżeli zostanie mi przyznane odszkodowanie, w jaki sposób mogę zapewnić wykonanie wyroku sądowego wobec sprawcy czynu i jaką pomoc w tym zakresie mogę uzyskać?

Po zasądzeniu kwoty przez sąd cywilny lub karny ofierze przysługuje wierzytelność wobec skazanego, który staje się jej dłużnikiem. Wierzytelność jest uprawnieniem, z którego ofiara może skorzystać.

W razie trudności w wyegzekwowaniu wierzytelności ofiara może skierować sprawę do:

sądu, który może wydać nakaz zapłaty;

komornika, który może dokonać zajęcia majątku.

Biuro ds. pomocy ofiarom przestępstw w windykacji zasądzonych kwot (Service d'Aide au Recouvrement des Victimes d'Infractions, SARVI) przy funduszu gwarancji również może pomóc ofierze w wyegzekwowaniu odszkodowania (oraz kosztów postępowania) zasądzonego przez sąd wyłącznie w toku postępowania karnego. Biuro wypłaca ofierze określoną kwotę (której wysokość zależy od kwoty zasądzonego odszkodowania) i dochodzi wypłaty należnej sumy od skazanego. Pomoc udzielana przez SARVI jest nieodpłatna i udzielana na zasadzie poufności.

Biuro pomaga ofiarom, które poniosły lekki uszczerbek na zdrowiu lub określone szkody majątkowe i które nie mogą uzyskać kompensaty od CIVI.

Ofiara może skorzystać z pomocy SARVI, jeżeli:

jest osobą fizyczną, na rzecz której sąd orzekający w sprawach karnych zasądził odszkodowanie oraz, w stosownych przypadkach, zwrot całości lub części kosztów postępowania;

nie istniała możliwość uzyskania przez ofiarę kompensaty od CIVI;

skazany nie uiścił należnej kwoty w terminie 2 miesięcy od dnia wydania prawomocnego wyroku.

Ofiara może otrzymać:

jeżeli zasądzona kwota nie przekracza 1000 euro: całą kwotę;

jeżeli zasądzona kwota przekracza 1000 euro:

Ø 30% kwoty, przy czym kwota minimalna wynosi 1000 euro, a kwota maksymalna 3000 euro;

Ø pomoc w windykacji – innymi słowy, SARVI będzie dochodzić od skazanego zapłaty pozostałej części należnej kwoty w imieniu ofiary. O wynikach czynności podejmowanych na rzecz ofiary informuje się ją raz na kwartał. Postępowanie to wyklucza w rezultacie możliwość samodzielnego skorzystania z pomocy komornika sądowego. SARVI korzysta ze środków przewidzianych w przepisach. Skuteczność czynności podejmowanych przez to biuro zależy jednak od zdolności skazanego, na którego nakłada ono sankcję, do spłaty należnej kwoty.

Część kwoty wypłacaną przez SARVI biuro to uiszcza w terminie 2 miesięcy od dnia otrzymania pełnej dokumentacji.

W jakim terminie należy złożyć wniosek?

Wniosek należy złożyć w terminie maksymalnie jednego roku od dnia wydania prawomocnego wyroku.

W przypadku odrzucenia przez CIVI wniosku ofiary o przyznanie kompensaty ofiara może zwrócić się do SARVI w terminie jednego roku, licząc od daty doręczenia decyzji o oddaleniu wniosku.

Dostępny jest formularz wniosku o egzekucję odszkodowania. Postępowanie to nie jest objęte przymusem adwokackim.

Wykaz dokumentów potwierdzających, które należy załączyć do wniosku, zawarty jest w formularzu, przy czym wniosek wraz z dokumentami należy wysłać na poniższy adres:

Fonds de garantie - Sarvi

TSA 10316

94689 VINCENNES CEDEX

Dodatkowe informacje można uzyskać na następującej stronie: https://www.fondsdegarantie.fr/sarvi/

SARVI może odrzucić wniosek o egzekucję odszkodowania od skazanego lub pozostawić taki wniosek bez rozpoznania, jeżeli ofiara nie spełniła niezbędnych przesłanek.

Ostatnia aktualizacja: 25/10/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.